

Referanser:

Arkivsak: 17/06355-1

Høringssvar til forslag til ny lov om trossamfunn

Sammendrag

Kulturdepartementet sendte 28. september 2017 et forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) på bred høring med høringsfrist 31. desember 2017. Forslaget innebærer en samlet revisjon av lovgivning og tilskuddsordninger for Den norske kirke og de øvrige tros- og livssynssamfunnene. Det er foreslått en nedbygging av paragrafene om Den norske kirke i lovgivningen, fra 41 paragrafer i dagens kirkelov, til ni paragrafer i et eget kapittel i forslaget til en felles tros- og livssynssamfunnslov.

Forslaget til ny tros- og livssynssamfunnslov er en oppfølging av en skrittvis utvikling av forholdet mellom staten og Den norske kirke, med grunnlovs- og lovendringer i 2012, og lovendringer i 2013 og 2016/2017. Forslaget fra departementet bygger på innspill Kirkemøtet hadde i 2015 til behovet for lovregulering om Den norske kirke, jf. sak KM 11/15.

I forslag til vedtak er det formulert et utkast til høringsuttalelse som har tatt utgangspunkt i et høringsskjema departementet har utarbeidet. I saksorienteringen temaet behandlet nærmere, med et forslag til konklusjon i form av hva det foreslås at Kirkerådet skal uttale seg om til høringen.

Samisk kirkeråd sier noe om Den norske kirkes ansvar for den samisk kirkeliv som Norges folkekirke.

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd oppfordrer Kirkerådet til å ta inn følgende i Den norske kirkes høringssvar til forslag om ny lov om tros- og livssynssamfunn:

Kirkerådet foreslår at det sies noe i formålsparagrafen om Den norske kirkes særlige ansvar for å ivareta samisk kirkeliv, hvilket kan sies å være en del av Den norske kirkes ansvar som folkekirke.

Kirkemøtet har flere ganger fastslått det særskilte ansvaret som Den norske kirke har overfor samisk kirkeliv (KM 15/90, KM 2/92, KM 12/92, KM 13/97, KM 11/03, KM 07/06, KM 08/11). Målet for Den norske kirke er at samisk kirkeliv skal være livskraftig og likeverdig. En fastsettelse i formålsbestemmelsen vil derfor ikke gå utover det ansvaret som Den norske kirke allerede har. Det vil tvert imot på en positiv måte bidra til en synliggjøring av at Den

norske kirke som Norges folkekirke også inkluderer det andre statskonstituerende folket i Norge.

En inkludering av samisk kirkeliv i formålsparagrafen vil også være innenfor den vurderingen som Kulturdepartementet selv har gjort i lovforslaget, der de henviser til at de har særskilte forventninger til Den norske kirke, og at denne særskilte forventningen gjør at de kan gå lenger i å lovregulere Den norske kirke dersom kirken ber om eller gir tilslutning til konkret lovregulering.

Når det i bestemmelsen står at Den norske kirke skal forbli en landsdekkende kirke, har Den norske kirke som utgangspunkt at den samiske befolkningen fortsatt skal få en likeverdig landsdekkende betjening. Konkret innebærer det at Den norske kirke bruker de tre offisielle samiske språkene. Menigheter i forvaltningsområdet for samisk språk har fulgt samelovens språkregler. Dette har vært viktig for å utvikle samisk språkarbeid i menighetene. Forvaltningsområdet for samisk språk vil fortsatt være viktig for Den norske kirke for å fremme samisk kirkeliv som likeverdig og livskraftig.

Saksorientering

Bakgrunn

Innledning

Kulturdepartementet sendte 28. september 2017 et forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) på bred høring med høringsfrist 31. desember 2017. Forslaget innebærer en samlet revisjon av lovgivning og tilskuddsordninger for Den norske kirke og de øvrige tros- og livssynssamfunnene. Det er foreslått en nedbygging av paragrafene om Den norske kirke i lovgivningen, fra 41 paragrafer i dagens kirkelov, til ni paragrafer i et eget kapittel i forslaget til en felles tros- og livssynssamfunnslov.

Forslaget til ny lov om tros- og livssynssamfunn er en oppfølging av en skrittvis utvikling av forholdet mellom staten og Den norske kirke, med grunnlovs- og lovendringer i 2012, og lovendringer i 2013 og 2016/2017. Forslaget fra departementet bygger på innspill Kirkemøtet hadde i 2015 til behovet for lovregulering om Den norske kirke, jf. sak KM 11/15.

I lovforslaget er ikke samisk kirkeliv omtalt i det hele tatt. I forslag til vedtak er det derfor formulert et utkast til høringsuttalelse som om samisk kirkelivs plass i Den norske kirke.

Om samisk kirkelivs plass i Den norske kirke

I grunnlovens § 16 er det slått fast at Den norske kirke fortsatt skal være Norges folkekirke. Begrepet folkekirke inneholder både en deskriptiv, normativ og en hermeneutisk del. Den deskriptive delen innbefatter oppslutning, medlemstall og historisk og nasjonal betydning. Den samiske befolkningen har hatt og har fremdeles en høy oppslutning rundt Den norske kirke. Det finnes ingen oversikt over hvor mange samer, eller andelen samer som er medlemmer av Den norske kirke. En måte å få et bilde av oppslutningen i dag, er å se på medlemsandelen i kommuner som er tospråklige. Forvaltningsområdet for samisk språk (jf. samelovens kap. 3 Språkregler) består av 11 kommuner fra Finnmark til Nord-Trøndelag. Bortsett fra Unjárga-Nesseby som har en medlemsandel på 78%, så har alle de andre kommunene medlemsandeler på over 80% av befolkningen ¹. Dette bildet er likt mange andre distriktskommuner i Norge.

Når det gjelder andel døpte av alle fødte og andel konfirmerte av alle 15-åringer i disse kommunene, så ser vi at tallene blir en del lavere. Dette tyder på at trenden med synkende dåpstill også er tilstede i samiske områder. Det betyr også at arbeidet med å styrke samisk kirkeliv er viktig. For Den norske kirke er det et viktig mål at trosopplæringen og

---

¹ Tall fra medlemsregister pr. oktober 2017.

trosutøvelsen er med på å styrke samiske barns, unges og voksnes identitet som samiske kristne. Det må skje ved at man aktivt støtter og legger til rette for tiltak som støtter samisk kirkeliv. I trosopplæringen er dette tatt med i Den norske kirkes overordnede trosopplæringsplan. Der viser man at samisk kirkeliv er en del av den tradisjon og det felleskap som kirken i Norge rommer. Der tar også kirken ansvaret for at kunnskap om det samiske folks åndelighet, kirkeliv og tradisjon som et viktig tradisjonsgods som alle dømte bør få del i. Med en slik tilnærming i trosopplæringen bidrar man også til oppfylle barnekonvensjonens § 29 om at opplæring av barn skal fremme barnas respekt for dem selv og for andre etniske grupper.

Den andre dimensjonen som begrepet folkekirke inneholder er en normativ del. Den forutsetter at folkekirken skal være åpen og inkluderende for alle, og at alle dømte skal ha tilgang til det samme tilbudet fra kirka. Den forutsetter også at kirken oppleves som en relevant og livsnær kirke. Å være relevant og livsnær betyr at kirkens medlemmer skal oppleve at kirken gir mening i deres liv med de verdier, gleder og utfordringer som de har. For den samiske befolkningen blir dette viktig fordi den vil kunne oppleve helt andre utfordringer i sin hverdag enn den norske majoritetsbefolkningen. Språk er et relevant tema her. Mens den norske majoritetsbefolkningen aldri trenger å bekymre seg over om de kan få bruke sitt språk, er det en velkjent problemsstilling i mange samers liv. Den norske kirke har vist at den tar dette på alvor ved at den lenge har hatt samisk kirkeliv som et satsningsområde både for å få flere ansatte som behersker samisk og ved å legge til rette for strukturer som styrker samers selvbestemmelse over sitt eget kirkeliv.

Samisk kirkeråd konstaterer at samiske forhold ikke er nevnt i lovforslaget. Samisk kirkeråd foreslår at samene blir en del av formålsparagrafen. Dette begrunnes i at samene er et av statskonstituerende folk. Dette vil også være sammenfallende med departementets egen vurdering i kap. 6.2.3.2 hvor de skriver at de har særskilte forventninger til Den norske kirke. Videre skriver de også at Stortinget kan gå lenger i å lovregulerer Den norske kirke enn andre tros- og livssynssamfunn spesielt dersom Den norske kirke selv ber om eller gir sin tilslutning til det. Det norske kirkes historie med å ta et særskilt ansvar for samisk kirkeliv er etter vår vurdering en viktig begrunnelse for at en slik lovregulering kan finne sted. En fastsettelse i formålsbestemmelsen vil ikke gå utover det ansvaret som Den norske kirke allerede har videreført. Det vil tvert imot på en positiv måte bidra til en synliggjøring av at Den norske kirke som Norges folkekirke også inkluderer det andre statskonstituerende folket i Norge. Sekretariatet foreslår derfor at Den norske kirke i høringsforslaget sitt foreslår at det ansvaret Den norske kirke har for samisk kirkeliv befestes i formålsparagrafen.

Fastsetting av plikt til samiskspråklige tjenester

I dagens Samelov § 3-6 er det fastslått at enhver har rett til individuelle kirkelige tjenester på samisk i Den norske kirkes menigheter i forvaltningsområdet. I lovforslaget til trossamfunnsloven er ikke denne paragrafen kommentert, heller ikke under andre lover som må endres som følge av lovforslaget. Siden samisk språk eller samisk kirkeliv ikke er nevnt i lovforslaget, så kan vi ikke vite akkurat hvordan departementet vurderer denne saken. Når det regjeringsutnevnte samiske språkutvalget kom med sin offentlige utredning; NOU 18 2016 Hjertespråket, så kommenterte de at utvalget ikke hadde funnet å kunne behandle spørsmålet om kirkelige tjenester inngående i sitt arbeid. Det var gjort i samforståelse med oppdragsgiver. I stedet la de ved innspillet fra Samisk kirkeråd i utredningen. Utvalget hadde funnet det riktig at det i stor grad blir opp til Den norske kirke å videreutvikle sitt arbeid med samiske språk i det samiske språkområdet. Siden samisk kirkeliv og betjening på samisk heller ikke er nevnt i lovforslaget om tros- og livssynssamfunn så kan man tolke det dit hen at denne paragrafen vil forsvinne fra Sameloven. Det vil være i tråd med Kirkemøtets ønske om en kortfattet rammelov og at detaljene i organisering av Den norske kirke skal vedtas av Kirkemøtet i forbindelse med ny kirkeordning.

Kirkemøtet har flere ganger fastslått det særskilte ansvaret som Den norske kirke har overfor samisk kirkeliv (KM 15/90, KM 2/92, KM 12/92, KM 13/97, KM 11/03, KM 07/06, KM 08/11). Målet for Den norske kirke er at samisk kirkeliv skal være livskraftig og likeverdig. Med bakgrunn i de vedtak som Kirkemøtet har gjort tidligere så er det grunn til å tro at Kirkemøtet vil fastsette regler om samisk kirkelivs plass i kirkeordningen, herunder også plikten menigheter og prester har til å tilby tjenester til den samiske befolkningen.

Forvaltningsområdet for samisk språk har vært et viktig verktøy for å fremme samisk språk i Den norske kirke. Menigheter i forvaltningsområdet for samisk språk har fulgt samelovens språkregler. Å bidra til oppfyllelsen av Sameloven er også et av Samisk kirkeråds arbeidsoppgaver. Uavhengig av Den norske kirkes forpliktelser etter Sameloven, så vil forvaltningsområdet for samisk språk fortsatt være et viktig utgangspunkt for Den norske kirke i sitt arbeid for å fremme samisk kirkeliv som likeverdig og livskraftig.

Når det i formålsbestemmelsen står at Den norske kirke skal forbli en landsdekkende kirke, har Den norske kirke som utgangspunkt at den samiske befolkningen fortsatt skal få en likeverdig landsdekkende betjening. Konkret innebærer det at Den norske kirke bruker de tre offisielle samiske språkene. Det innspillet som Samisk kirkeråd kom med til språkutvalget, er derfor et godt utgangspunkt i arbeidet med kirkeordningen. Det regjeringsoppnevnte språkutvalget har da også kommentert at innspillet fra Samisk kirkeråd er i tråd med deres grunnsyn. Det er en viktig tilbakemelding å ta med seg med tanke på det grundige arbeidet språkutvalget har gjort for å se på hvordan det offentlige kan styrke de samiske språkenes situasjon i det offentlige.

I det videre arbeidet med kirkeordning vil Samisk kirkeråd i tråd med sitt mandat ha et ansvar for å fremme kunnskap og engasjement om samenes stilling i Den norske kirke slik at kirkeordningen blir i tråd med de rettigheter samene har som urfolk i Norge gjennom Grunnloven og internasjonale avtaler.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Vedtaket er et innspill til Kirkerådet i deres behandling av Den norske kirkes høringssvar til forslag om ny lov om tros- og livssynssamfunn. Den har derfor ingen økonomiske konsekvenser på dette stadiet.